

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofijsk.
poslopju (Bischofshof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Pesamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —
Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kako so se slovenski poslanci nemškim ustavovercem v Gradcu poslovlili.

(Govora dr. Dominkuša in g. Hermana.)

II. G. Herman je 20. aprila 1877. v zbornici štajerskega deželnega zbora v Gradcu tako govoril: „Nisem bil več namenjen tukaj govoriti, vsaj je vsaka beseda od naše strani zastonj. Vendar poročilo, katero nam je deželni odbor predložil o gospodarstvenem stanju ali bolj o gospodarstveni stiski, me sili k besedi. Jaz se z poročilom nikakor ne strinjam, ker je preveč površno in nepopolno. Gospodje namreč pravijo, da je vse slabo. Ali to že itak vemo in čutimo. Ali poizvedeti je treba, kaj je vzrok stiske in kateri so pomočki zoper njo, in o tem poročilo molči. Toda že vem, zakaj gospodje molčijo. Strah jih je izpraševati svojo vest, bojijo se pravemu vzroku stiske v oči pogledati. Nečejo priznati, da so jo oni sami zakrivali po svoji liberalni, ustavoverni sistemi. Pred par leti so se glasno ponašali z gospodarstvenim napredkom kot nasledkom njihove sisteme, dnes pa se branijo sedanji polom (kralj) in stisko priznati kot prvorojeno dete iste sisteme, čeravno ta povsod kričaje kaže na nje kot očete. Izgovarjajo se rekoč, da drugod po Evropi razsaja jednaka stiska. Res, ali zakaj? Zato, ker tudi po drugod vladarijo liberalci našim podobni, kakor jajce jajcetu. Slaba vest jim oči zavezuje, da jim ni treba marsičesar pogledati, kar gotovo ne ostaja brez upljiva na naš gospodarstveni položaj. Zato hočem jaz par takih zadev omeniti in začnem z žalostno prikaznijo, da zadnji čas neverstvo v deželi močno narašča. Mislim, da smo deželni poslanci dolžni tudi na to prikazen ozirati se. Ta bi bil slab državnik, ki nebi vedel, da brez vere ne more obstati nobeno ljudstvo, nobena država. Brez vere ne vedó ljudje, zakaj so na svetu, čemu živijo! Država nima Cerkve, kojoj je skrb za obstanek vere izročena, nadlegovati, v jene pravice segati, vest ljudem iznemirjati, jih pohujševati in mir v deželi motiti. Zato obžalujem, da deželni odbor v tej reči molči, namesto da bi državi rekel, naj

Cerkvo na miru pusti in skrbi, da bo cerkvena in svetna gosposka pri ljudstvu uživala potrebno spoštovanje. Šola je druga važna naprava, ki neizmerno upljiva na blagostanje ljudi. Ali tudi tukaj poročevalci tiho denejo. Ni jim prišlo na um izreči, kako potrebno je, da imajo pri šolah tudi stariši, srenje, okraji, dežela in Cerkva pravično besedo. Še besedice ne črhnejo o velikih šolskih stroških in o slabih uspehih. Po mojem prepričanju ni mlajina zaradi šole na svetu, ampak šole smo osnovali zaradi mlajine, da se v njej najpotrebnejših in koristnih znanosti uči in lepo izreja. Šol ne gre rabiti za strankarske koristi, za širjenje liberalizma in ustavoverstva, za izneverenje ljudstev njihovej prirojenej narodnosti ali za borbo zoper Cerkve. Zoper tako zlorabljenje šole bi se imeli mi poslanci vzdigniti tem bolj, ker že skušnje kažejo, da ljudje vsled novošegnega razsvetlikanja ne postajajo ne bolj pridni, pa ne bolj srečni. V deželi nam živi drugi narod — Slovenci, kos avstrijske raje, ki še vedno zastonj čakajo, da se jim privošči pogoji, po katerih bi zamogli duševno napredovati. Imamo ministra naučnega na Dunaju (g. Stremajer), ki vkljub § 19. ustanovnih postav dobro umeva pravičnim narodnim zahtevam slavjanskih narodov v Avstriji na prste stopati. (Dobro na desnici). Kmetje so v deželi tisti stan, ki je najštevilniši, ki plačuje največ davkov, in ta stan se drži po umetno sestavljenih volilnih redih vedno v manjšini — je tedaj druga raja v deželi. Gospodje poročevalci pa o tej reči ničesar ne vedó poročati. Ne zdi se jim vredno pogledati na Slovence, ali na kmete. Besedice ne zinejo o rastočej nevarnosti imetja in življenja v deželi, o puštojenjih oderuhov, o splošnem ubožanju ljudi. Deželni odbor je tudi oči zatislil pred slabimi nasledki naše javne uprave z njenimi dvojnimi gosposkami, brezštevilnimi postavami, zaukazi, uradi. Lani je deželni zbor vlado dunajsko poprosil, naj skrbi za preuredbo zamotane uprave. Vlada ni storila ničesar, deželni zbor pa molči. Bržčas molči zato, ker mu ni mar za samostalnost naše dežele, ker večina tega zbora vselej rada pripo-

maga v to, da naša dežela vse važniše pravice zgublja oddajajoča jih centralističnej državi ali centralističnim ministrom na Dunaju, o katerej državi je poslanec Bärnfeind dobro djal: „ti centralistična država si nam pobrala denarje, pravost in mir, sedaj nimaš ti nič, nimamo mi nič, ne moreš pomagati ti, ne moremo pomagati mi“. In kaj je konec ovega poročila, uspeh našega 6letnega zborovanja? No, finančni odsek nam daje odgovor nasvetovaje nam deželi naložiti 38 % deželne naklade in zraven še na posodo vzeti 200.000 gld. Ko bi mi poslanci bili možje podobni možatim Tirolcem, potem bi napravili do svitlega cesarja adresno in ga lepo poprosili rekoč: svitli cesar, dajte, da se o naših deželnih zadevah ne odločuje več pri ministrih na Dunaju in pri nam tujih ljudih, ampak, kakor je prav in pristojno, doma pri deželnem zboru; daj nam deželnega ministra, ki bo našemu deželnemu zboru odgovoren, da bo pred njim stala in ga vodila vlada sama, ne pa le jeni zastopnik, ter da bomo sklepali zamogli modre postavne in uvesti modro upravo za našo deželo, vse drugo se bo po sam sebi vdalo“. Toda, ker imate Vi liberalni ustavoverni gospodje in podporniki centralistične sisteme tukaj večino, vem, da take adrese ne boste sklenoli, ali vedeti imate, da ste tudi Vi krivi vse stiske in ste za njo odgovorni sami. Sicer pa mislim, da nam tudi najpopolnša poročila iz gospodarstvene stiske pomagala ne bodo. Kar nam pomagati zamore, je le hitra in temeljita sprememba sedanje centralistične sisteme. Vi se nje še držite, ali jenega propad: ne boste zabranili. Duševna in pravna ničljivost in vseobšni srd, ki se iz nje rodi, jo vleče premočno k tlam“. (Dobro na desnici).

Cerkvene zadeve.

Prvi shod avstrijskih katoličanov na Dunaju se je srečno in smemo reči sijajno vršil. Sklepi in govori so za nas vse tako važni, da jih bo „Slov. Gosp.“ kolikor mogoče natančno prihodnjic začel objavljati. Največ in najboljše se je razpravljalo o šolskem in družbinskem ali socialnem prasanju. Najizvrstniši govorniki bili so grof Leon Thun in mladi knez Alojzij Liechtenstein, naš štajerski rojak.

Slovinci na Kranjskem nabirajo podpisov za 50letnico sv. Očeta. Večidel so prav čedna pisanja. Nekatere pole dobijo lepe podobe dotičnih cerkva ali krajev.

Škof Juraj Strosmajer, slavno znani jugoslovanski domoljub, je pri svoji semeniški cerkvi v Diakovaru na Slavonskem uvel bratovščino, katere udi molijo za združenje izhodne razkolniške (ruske) cerkve z katoliško ter je naročil, da se ima vsako prvo soboto v mesecu ondi na namen bratovščine brati sv. meša in je v to položil 500 fl.

Začetnik bratovščini je bil ruski grof Šuvalov, kateri je razkolniško rusko cerkvo zapustil, postal katoličan in ud reda Barnabitov.

Romarjev k 50letnici sv. Očeta že mnogo prihaja v Rim. Te dni so prišli romarji iz Savojskega pred Pija IX., ki so jih prijazno sprejeli potem pa spregovorili par besed, katere turkoljubni pahnjenci zlorabljajo, češ: sv. katoliška Cerkev, papež Pij IX. drži z Turkom in je Ruse proklel. Stvar je ta: „tri armade sedaj hitijo na boj“ (ruska, turška in armada molivcev in romarjev): ena velika država, ki se imenuje pravovernost pa je le razkolniška (t. j. ruska), žene v boj veliko armado nad drugo veliko silo, ki je neverna (t. j. turška). Roka božja je vzdignjena nad glavo prve velike sile, ker je preganjala in še preganja sv. katoliško Cerkev. Ali nahaja se še tretja armada, ki ne gre v krvavo klanje, ampak ki verno moli, (t. j. armada pobožnih romarjev). Katera prvih 2 armad bo zmagała, ali krivoverska ali neverska, tega ne vem, to pa vem, da bo armada pobožnih molivcev naposled zmagała; Molite tedaj, opravljajte dobra dela in bodite brez strahu pred svetom!“ Tako so govorili Pij IX. O turkoljubju ni nikder sluha, pač pa so po vrednosti grajali res grozovitno preganjanje katoličanov na Ruskem, kar se vé vsak pameten Slavjan neizmerno obžaluje. Sicer je se pa nadjati, da ovo grdo postopanje skoro preneha, katero je ondi sedaj še vladajoča stranka prouzročila, ne pa ruski narod. Mnogo so pa tudi katoliški in nesrečni Poljaci zakrivilili z svojo neumno in grozovitno revolucijo l. 1864. zoper rusko vladu, katero so tako neizmerno razdražili in sedaj vladajočej stranki do kormila pomagali.

V Belaku na Koroškem usmiljeni bratje iz Gradca zidajo novo bolnišnico. Ta naprava je toliko bolj potrebna, ker le v Celovcu imajo že redno bolnišnico, druge baje ni v deželi. V ta namen so dobili od vlade privoljenje, da smejo tudi po drugod za to človekoljubno napravo milošnu nabirati. Da rojaki zvedo kaj o delavnosti tega reda, naj omenimo nekoliko tega, kar so storili v Gradcu od 1. pros. do zadnjega grudna 1876. Sprejeli so tačas v svojo napravo 1354 bolenikov. Med drugimi: iz Českega 68, iz Koroškega 119, iz Kranjskega 76, iz Hervaškega 41, iz Primorskega 14, iz Moravskega 47, iz jojaške meje 2, iz Slezije 7, iz Slavonije 2, iz Štajerskega 705, iz Tirolskega 60 itd. Med temi je bilo 1308 katoličanov, 10 razkolnih grekov, 23 protestantov, 13 izraelcev. Umerlo jih je 113, odpravljenih 1151, v zdravljenju jih je ostalo 90. Iz tega je očitno, da bode tudi za Koroško in druge dežele, zlasti sosednje blagorna nova naprava usmiljenih bratov v Belaku in kdor k temu s kakim darom pripomore, bo dobro delo storil.

„Danica“.